

ВІДГУК

**на дисертацію Мурашової Ольги Петрівни тему
«Соціальна політика радянської влади в Україні у 20-х рр. ХХ ст.» ,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук
за спеціальністю 07.00.01 – історія України**

Утвердження України як незалежної, демократичної і правової держави обумовлює необхідність глибокого і всебічного вивчення історії українського народу. Відголосок тоталітарної доби, зашореність певної кількості населення її ідеями, ностальгія по минулому до сьогодення відчутно впливають на українське суспільство. Звичайно, наявність таких тенденцій гальмує державотворчі процеси в сучасній Україні, залишає осторонь їх окремі категорії людей.

Соціальна політика складає підвалини життя суспільства і виступає наріжним каменем у визначенні ефективності діяльності владних структур. Виклики, що переживає сьогодні Україна, багато в чому зав'язані на не вирішеності соціальних проблем, які нуртують соціум, детонують українську спільноту, стають приводом для провокацій і призводять до системної недовіри владі. Україна має позбутися соціальної напруги, здобути спокій, що стане запорукою її гармонійного розвитку. Низка запропонованих проєктів соціальних реформ та їх втілення мають вивести українців на якісно новий рівень життя. За таких обставин важливо вивчити, узагальнити вітчизняний досвід вирішення соціальних питань. Не зайвим було б повернутися й до творчого переосмислення радянської практики, з її здобутками і недоліками, в царині соціальної політики. Особливого акценту, звісно, заслуговує період непу, 1920-ті роки. Проте, і до сьогодення залишається маловивченими окремі концепції і практики соціальної політики радянської влади часу, коли відбувалися суспільні потрясіння та злами.

Отже, обрана Ольгою Петрівною Мурашовою тема дослідження є науково актуальною, практично значимою і своєчасною.

Дисертантка у вивченні проблеми демонструє ґрунтовну обізнаність з науковим доробком своїх попередників. Відповідно, окреслення основних напрямків та завдань наукового дослідження дозволяє автору визначити шляхи, слідуючи яким можна заповнити існуючий вакуум знань з обраної теми.

Структурна побудова дисертації дозволила автору сконцентрувати увагу на стержневих складниках означених наукових завдань, їх розв'язанню.

Відтворенню, аналізу соціальної політики радянської влади сприяє залучення широкого масиву джерел. Дослідницею вивчені архівні документи і матеріали, які на пряму чи дотично стосуються заявленої проблеми. Суттєво доповнюють джерельну базу, а часом відіграють і ключову роль, матеріали преси, які дисертантка досить вдало використовує, а також дані, почерпнуті із статистичних збірників.

Комплекс застосованих у роботі методологічних підходів дозволяє різносторонньо висвітлити, проаналізувати ключові та окремі аспекти соціальної політики радянської влади в Україні в 1920-х роках.

Звернемо увагу на складники дисертаційного дослідження, які також несуть в собі наукову новизну.

Дослідниця під кутом зору заходів радянської влади у сфері охорони здоров'я звертає увагу на концепції і практику запровадження страхової медицини (С. 47-50), діяльності санаторно-курортних закладів, відкриття лікарень для партійно-радянської номенклатури та їх забезпечення кадрами та матеріально-технічними засобами (. 53 – 56), репрезентує роботу громадських організацій, зокрема Червоного Хреста (С. 59 – 61).

Дисертантка правомірно виокремила типологічно однорідний концептуальний пласт, який стосується діяльності державних органів щодо подолання безробіття. Щоправда, дещо дискусійним виглядає визначення лише двох складників у пріоритетах соціальної політики держави (охорона здоров'я і безробіття). Заслуговує позитивної оцінки авторський аналіз роботи бірж праці (С. 64 – 66), форм і розмірів матеріально-грошової

допомоги по безробіттю (с. 68 – 71), налагодженню системи громадських робіт та створення колективів безробітних (С. 73-76).

Автором з'ясовано стан соціально-побутової сфери, зокрема житлового будівництва та функціонування комунального господарства. Показово, що дисертантка намагається (і це їй по великому рахунку вдається) показати різноплановий, щодо форм власності та використання будівельних матеріалів, характер житлових будівельних робіт (С. 97 – 99, 108 – 110).

Заслуговує на увагу авторське бачення питання регламентації комфортності побуту населення, форми стягнення плат за квартири та комунальні послуги, їх розмірів (С. 117 – 121)

Важливим для розуміння широкоформатності соціальної політики є розгляд питань соціального захисту непрацевдатних верств населення. Дослідниця провела важливу сюжетну лінію щодо вкрай обмеженого соціального захисту сільського населення, яке було практично позбавлене державної опіки і допомоги.

Автор впоралася з поставленими перед собою науковими завданнями, продемонструвавши професійне знання досліджуваної проблематики. Аналіз джерел дозволив отримати науково обґрунтовані результати та виважені висновки.

Основні положення поданої до захисту кандидатської дисертації О. П. Мурашової пройшли належну наукову апробацію. Публікації статей у фахових виданнях, виступи на конференціях свідчать про те, що науковий загал та громадськість ознайомлені з науковими розвідками автора.

Автореферат відображає зміст дисертації.

Робота виконана у рамках науково-дослідної теми «Актуальні проблеми дослідження Східного Поділля в контексті української історії» Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського.

Результати наукового дослідження можуть знайти практичне застосування при виробленні соціальних програм державними органами,

громадськими структурами України та їх практичній реалізації. Використання матеріалів та результатів дисертаційної роботи доцільне при підготовці узагальнюючих наукових праць з історії України, читанні нормативних та спеціальних курсів студентам вузів.

Дисертація О. П. Мурашової не позбавлена, на наш погляд, окремих недоліків, які можуть, проте, носити й дискусійний характер. Зупинимось на них детальніше:

- дисертантка зазначає, що «в історичній науці до сьогодні не сформовано (мабуть, не сформульовано - С.Г.) єдиного визначення поняття «соціальна політика», оскільки кожен дослідник вкладає власне бачення у його змістове наповнення» (С. 18). На наш погляд, авторка мала б акцентувати увагу саме на своєму баченні сутності цього поняття, що дозволило б надати дослідженню більшої цілісності й уникнути вживаного нею заїждженого словосполучення «комплексне дослідження» (С.13);

- при визначенні новизни і теоретичного значення одержаних результатів, здається, вкралася прикра помилка в редакцію тексту. При всій повазі до авторки, вона аж ніяк не удосконалила «напрямки діяльності державних органів...» чи «теоретичні та практичні засади державної політики...» в УСРР у 1920-ті роки (С. 13, 14);

- дослідниця провела велику роботу по виявленню та опрацюванню джерел. Джерелознавчий аналіз мав би засвідчити інформаційну наповненість тих чи інших джерел для з'ясування проблем, заявлених у визначенні наукових завдань і потребував би, у зв'язку з цим, певної структуризації;

- здається робота тільки виграла б за умови, що автору вдалося б більш детально прослідкувати проблему компартійного впливу на вироблення соціальної політики радянської влади;

- думається, що доречно було б питання матеріального становища соціальних верств населення виокремити в спеціальний розділ. Подача цього

матеріалу (у такому ключі) при розгляді стану соціально-побутової структурно дещо дисонує;

- у ряді випадків дисертантці варто було б звернутися не лише до авторефератів, зокрема докторських дисертацій, а й до самих дисертацій, чи, принаймні, монографій, які вповні відображають їх зміст.

Зазначені недоліки не впливають суттєво на загальне позитивне враження від дисертаційного дослідження. Вони можуть бути усунуті в процесі подальшої роботи над темою.

Можна стверджувати, що дисертаційне робота «Соціальна політика радянської влади в Україні у 20-х рр. ХХ ст.» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить обґрунтовані та достовірні наукові результати і відповідає сучасним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо такого роду наукових робіт («Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р.) а його авторка Мурашова Ольга Петрівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України

Офіційний опонент,
кандидат історичних наук,
професор кафедри новітньої історії України
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Савченко Г.П.

ПІЛПИС ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
КАРАУЛЬНА Н.В.
11.10.2019

